

การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ภายใต้แนวคิด
แหล่งเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม*

กชพรรณ ปิ่นบุบผา**

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ภายใต้แนวคิดแหล่งเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า พร้อมทั้งแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อยทั้ง 2 แห่ง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่เยาวชน ประชาชน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ประกอบด้วยข้อมูลเอกสารจากหนังสือ วารสาร งานวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้ง 2 แห่ง เปิดให้บริการแก่สาธารณชนโดยไม่มีค่าใช้จ่ายในการเก็บค่าเข้าชมตามนโยบายการจัดตั้งโครงการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานครและพิพิธภัณฑ์สถานระหว่างประเทศ หรือ ICOM (International Council of Museum) เพื่อเป็นที่เก็บรวบรวมโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ งานฝีมือในชุมชนและงานหัตถกรรม การถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญทางกายภาพตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแก่เยาวชน ประชาชนทั่วไป โดยความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เจ้าอาวาสวัดสุทธาวาส ประธานชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นร่วมดำเนินงานในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ ภายใต้แนวคิด แหล่งเรียนรู้

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงสนพระทัยในวิชาประวัติศาสตร์ โบราณคดี เมื่อครั้งทรงผนวช เสด็จจุดธูปไปยังสถานที่ต่างๆ และทอดพระเนตรเห็น โบราณสถาน โบราณวัตถุ จึงมีความสนพระทัยที่จะศึกษาประวัติความเป็นมา และทรงมีความห่วงใยกลัวว่าโบราณวัตถุเหล่านั้น จะสูญหาย จึงโปรดเกล้าฯ ให้นำมาเก็บรักษาไว้ในพระบรมมหาราชวัง โดยในครั้งแรกจัดแสดงไว้ที่พระที่นั่งราชฤดี บริเวณทางด้านตะวันออกของพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย คำว่า พิพิธภัณฑ์ ทรงบัญญัติขึ้นหลังจากที่พระองค์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้าง พระที่นั่งประพาส พิพิธภัณฑ์ (สุมาลี สังข์ศรี และคณะ, 2548, หน้า 7-9) ต่อมาเมื่อโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระอภิเนาวนิเวศน์ขึ้นในปี 2399 ได้โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายสิ่งของจากพระที่นั่งราชฤดีไปไว้ยังพระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ์ในหมู่พระอภิเนาวนิเวศน์ นอกจากนี้พระองค์ยังทรงเก็บเครื่องราชบรรณาการจากประเทศทางยุโรปที่ส่งมาถวาย เพื่อเก็บไว้เป็นที่ระลึกทางพระราชไมตรี และเมื่อมีแขกเมืองมาเข้าเฝ้าพระองค์จะทรงนำชมพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เสมอ

*บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย ภายใต้แนวคิดแหล่งเรียนรู้
ประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม

**นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พิพิธภัณฑ์สถานส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากเป็นสถานที่เก็บโบราณวัตถุของมีค่าแล้ว ยังเป็นแหล่งศึกษาความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชนชาติไทยอีกด้วย ดังปรากฏในพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีไปถึงเซอร์ยอห์น เบาว์ริง ราชทูตอังกฤษ เมื่อพ.ศ.2398 กล่าวถึงสำเนาอักษรไทยโบราณที่ทรงศึกษาจากศิลาจารึกที่ทรงรวบรวมไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานของพระองค์ นับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นบทบาทของพิพิธภัณฑ์สถานที่สุดคล้องกับแนวคิดและปรัชญาของการพิพิธภัณฑ์สถานคือการเก็บรวบรวมสิ่งของมีค่าต่างๆ และการที่ทรงสนพระทัยในการศึกษาประวัติความเป็นมาของชาติจากโบราณวัตถุที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์สถาน ก็นับเป็นการเริ่มต้นบทบาทของพิพิธภัณฑ์สถานเพื่อการศึกษาไว้ด้วยเช่นกัน (กระทรวงวัฒนธรรม, กรมศิลปากร, สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ, 2546, หน้า (6)-(7))

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่เสด็จประพาสต่างประเทศโดยเฉพาะในยุโรป พระองค์ทรงมีนโยบายที่จะนำความเจริญต่างๆ ซึ่งได้ทอดพระเนตรมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ งานพิพิธภัณฑ์นับเป็นกิจการหนึ่งที่ได้พัฒนาขึ้นในสมัยนี้ จากพิพิธภัณฑ์สถานส่วนพระองค์ในรัชกาลก่อนมาเป็นพิพิธภัณฑ์สถานสำหรับประชาชนในรัชกาลนี้ ซึ่งถือเป็นรากฐานของพิพิธภัณฑ์ไทยในปัจจุบัน หลังจากการเสด็จพระราชดำเนินต่างประเทศครั้งแรก ณ ประเทศชวาในปี พ.ศ.2413 (สุมาลี สังข์ศรี และคณะ, 2548, หน้า 10) ได้โปรดฯ ให้ก่อสร้างหอคองคอคอดเดียวแบบอย่างหอประชุมของทหารที่เมืองปัตตาเวีย โดยเมื่อแรกสร้างนั้นใช้เป็นสโมสรนายทหารมหาดเล็ก และต่อมาในปี พ.ศ.2417 พระที่นั่งประพาสพิพิธภัณฑ์ทรุดโทรมลงจนไม่สามารถซ่อมแซมได้ จึงทรงโปรดฯ ให้ย้ายศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ มาจัดการแสดงพิพิธภัณฑ์ที่หอคอง คอคอดเดียว เพื่อเปิดให้พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ผู้น้อย กงสุลต่างประเทศ ตลอดจนประชาชนทั่วไปได้เข้าชม

ในราวปี พ.ศ.2430 ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ที่หอคองคอคอดเดียวมายังพระที่นั่งสามองค์ในพระราชวังบวรสถานมงคล และได้โปรดเกล้าฯ ให้ยกขึ้นเป็นกรมพิพิธภัณฑ์สถานขึ้นกับกระทรวงธรรมการ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริในการจัดระเบียบราชการให้สอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบ จึงโปรดเกล้าฯ ให้รวมงานของกรมพิพิธภัณฑ์สถานเข้ากับกรมศิลปากรใน พ.ศ.2455 ให้มีผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อพระองค์ (กระทรวงวัฒนธรรม, กรมศิลปากร, สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ, 2546, หน้า (6)-(7)) เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์นั้นโปรดเกล้าฯ ให้โอนงานพิพิธภัณฑ์สถานไปอยู่ในความปกครองของหอพระสมุดสำหรับพระนครใน พ.ศ.2468 และเรียกชื่อว่า “พิพิธภัณฑ์สถานสำหรับพระนคร” รวมทั้งพระราชทานพื้นที่ทั้งหมดของพระราชวังบวรสถานมงคลหรือวังหน้าให้เป็นพิพิธภัณฑ์สถานสำหรับพระนคร ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของพิพิธภัณฑ์สถานไทยในปัจจุบัน และต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้มีพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ออกประกาศใช้ และนับตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมากิจการพิพิธภัณฑ์สถานและพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยก็ได้มีการพัฒนาและขยายตัวออกไปอย่างมาก

ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยมีความหลากหลายและมีจำนวนมากทั้งของวัด ชุมชน เอกชนต่างๆ นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น (สมลักษณ์ เจริญพจน์ และคณะ, 2550, หน้า 8) ก่อตั้งขึ้นโดยการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เมือง จังหวัด เทศบาล หรือตำบลวัตถุประสงค์เพื่อจัดแสดงเรื่องราวที่น่าสนใจของท้องถิ่นนั้นๆ ประชาสัมพันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และจัดกิจกรรมในด้านต่างๆ ของท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อยเป็น 1 ใน 4 เขตนำร่อง โดยกรุงเทพมหานคร สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว เริ่มดำเนินโครงการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปีพ.ศ.2546 ต่อมาในปีพ.ศ.2554 สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยวได้อนุมัติจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอีก 1 แห่งซึ่งอยู่ในความดูแลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร คือ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่ในการศึกษารวบรวมข้อมูล วัตถุสิ่งของ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว

ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยทำการเชื่อมโยงให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วิถีชีวิตของกลุ่มคนในชุมชน สังคม ประเพณีวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ ตลอดจนเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นๆ

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเยาวชน และประชาชนทั่วไป ทำให้ทราบเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีต ปลุกจิตสำนึกให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักอนุรักษ์และหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมของชาติ นอกจากนี้การเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ ยังช่วยส่งเสริมให้เยาวชนใช้ความคิดวิเคราะห์ ใช้เหตุผล สร้างทัศนคติที่ดี ให้ความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริง และฝึกทักษะในการศึกษาค้นคว้า ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาต่อยอดการบริหารจัดการให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางวัฒนธรรมต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อมูลเอกสาร (Documentary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ รายงานการประชุม คู่มือการปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง
2. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 10 คน พิจารณาจากคุณสมบัติ เป็นผู้บริหารและเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย ได้แก่
  1. เป็นผู้บริหารระดับสูงสำนักงานเขตบางกอกน้อย ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตบางกอกน้อย
  2. เป็นผู้บริหารระดับต้นสำนักงานเขตบางกอกน้อย ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม
  3. เป็นผู้บริหารระดับต้นสำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและหัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมวัฒนธรรม
  4. เป็นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย ได้แก่ นักวิชาการวัฒนธรรม ปฏิบัติการ กลุ่มงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย สำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร
  5. เป็นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย ได้แก่ นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตบางกอกน้อย
  6. เป็นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย ได้แก่ ประธานชุมชนตรอกข้าวเม่า สำนักงานเขตบางกอกน้อย
  7. เป็นเจ้าหน้าที่อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย 2 คน
  8. เป็นเจ้าหน้าที่อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า เขตบางกอกน้อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็นโดยใช้วิธีการ “ตีความ” ตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อสรุปผลการวิจัยแยกเป็นประเด็นๆ วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่เยาวชน ประชาชน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางวัฒนธรรม
2. นำผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์มาเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักกับข้อมูลเอกสาร เพื่อใช้ในการอภิปราย

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ข้อมูลเอกสารและการวิจัยสนาม พบว่า การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า

1. การวางแผน (Planning) กรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการวางแผนดำเนินโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานเมื่อปี 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นสถานที่เก็บรวบรวมวัตถุสิ่งของที่สูญหาย รวบรวม ตำนาน ประวัติศาสตร์ การพัฒนารวมทั้งเป็นแหล่งสืบทอดภูมิปัญญา และวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น สำหรับให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้า และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่

การบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ได้โอนภารกิจงานให้สำนักงานเขตบางกอกน้อยรวม 2 แห่งคือ พิพิธภัณฑสถานเขตบางกอกน้อย และพิพิธภัณฑสถานชุมชนตรอกข้าวเม่า เพื่อการดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว ได้มอบหมายให้สำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวมีหน้าที่ ให้คำปรึกษา แนะนำ วางแผนการบริหารจัดการ พัฒนาการระดมทรัพยากร ทุกด้าน การเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการ การส่งเสริมการเผยแพร่เว็บไซต์ทางสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว และประสานงานกับสำนักงานเขตบางกอกน้อย การวางแผนการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานประกอบด้วย

1.1. พิพิธภัณฑสถานเขตบางกอกน้อย โดยกรุงเทพมหานครเริ่มวางแผนการดำเนินงานจัดตั้งให้เป็นพิพิธภัณฑสถานนาร่องในปี 2546 เนื่องจากพื้นที่เขตบางกอกน้อยมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ประกอบกับชาวชุมชนในอดีตมีการส่งสมภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพ และมีทรัพยากรที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เช่น ชุมชนชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ ชุมชนบ้านมะตูม

1.2. พิพิธภัณฑสถานชุมชนตรอกข้าวเม่า เริ่มดำเนินการวางแผนการจัดตั้งให้เป็นพิพิธภัณฑสถานภายใต้การปกครองของพื้นที่สำนักงานเขตบางกอกน้อยในปี 2554 โดยความร่วมมือของอนุชา เกื้อจรรยา ประธานชุมชนตรอกข้าวเม่าและเจ้าอาวาสวัดสุทธาวาส ด้วยเห็นว่าในอดีตชุมชนตรอกข้าวเม่ามีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและน่าสนใจในเรื่องการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชน การประกอบอาชีพทำขนมไทยหลายชนิดจึงผลักดันให้เกิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน โดยสำนักงานเขตบางกอกน้อย ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม มีการวางแผนการกำหนดจัดกิจกรรมพิเศษในวาระต่างๆ

การวางแผนการบริหารงานพิพิธภัณฑสถานของกรุงเทพฯ ดังกล่าวนี้ หากนำหลักการวางแผนของ Samuel C. Certo and S.Trevis Certo (อ้างถึงใน วัชรญา ศิริวัฒน์, 2561, หน้า 12) นักวิชาการชาวอเมริกัน ซึ่งได้นำเสนอการจัดการสมัยใหม่ปี 2006 ในด้านการวางแผน (Planning) ซึ่งเน้นการกำหนดแนวทางการทำงาน และเลือกวิธีการทำงานว่าจะทำอย่างไรและจะทำเมื่อใด เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ กิจกรรมการวางแผนจึงมุ่งเน้นการทำงานให้บรรลุเป้าหมายด้วยการกำหนดแผนงาน (Plans) พบว่า กรุงเทพมหานครมีเป้าหมายต้องการให้เป็นเมืองมหานครแห่งเอเชียที่มีเอกลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่น จึงได้วางแผนการดำเนินโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น ปัจจุบันพิพิธภัณฑสถานเขตบางกอกน้อยและพิพิธภัณฑสถานชุมชนตรอกข้าวเม่า เป็นพิพิธภัณฑสถานที่อยู่ในการบริหารจัดการของสำนักงานเขตบางกอกน้อย การวางแผนงานด้านต่างๆ โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานเขตประชุมหารือร่วมกับหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม คณะทำงานพิพิธภัณฑสถานเขตบางกอกน้อยถึงการกำหนดการวางแผนการจัดกิจกรรมพิเศษ ทั้งในและนอกพิพิธภัณฑสถานเพื่อให้พิพิธภัณฑสถานขับเคลื่อนพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมแก่เยาวชน อีกทั้งยังนำเสนอให้เขตบางกอกน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร

2. การจัดองค์การ (Organizing) กรุงเทพมหานครโดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ โดยโครงสร้างของคณะทำงานพิพิธภัณฑสถานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เป็นโครงสร้างที่เป็นทางการ หรือองค์การที่มีรูปแบบ (Formal Organization) กรุงเทพมหานคร มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น และโครงสร้างขององค์การกำหนดความสัมพันธ์ไว้อย่างชัดเจนมีกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นแบบแผนหรือกำหนดไว้ในกฎหมาย มีสายการบังคับบัญชาตามลำดับขั้นที่ชัดเจน มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ตามภารกิจงานตามตำแหน่งและความสามารถซึ่งได้รับคำสั่งแต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชา

แนวคิดว่าด้วยองค์การ/โครงสร้างองค์การของ Certo and Certo เป็นการมอบหมายงานหรือกำหนดหน้าที่ให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในองค์การเพื่อนำแผนงานไปปฏิบัติตามภารกิจให้ประสบความสำเร็จตาม

วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ โครงสร้างคณะกรรมการที่ปรึกษาท้องถิ่นเขตบางกอกน้อยประกอบด้วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธานคณะกรรมการที่ปรึกษา ส่งการนโยบายและแผนงานต่างๆ ผ่านสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว โดยผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรมกีฬา และการท่องเที่ยว มอบหมายแผนงานที่เกี่ยวข้องในส่วนของงานบริหารพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมให้สำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวประสานงานร่วมกับสำนักงานเขตที่มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอยู่ในพื้นที่การปกครอง ประกอบด้วยผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว หัวหน้ากลุ่มงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และนักวิชาการวัฒนธรรม ส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ ประเมินและติดตามผลการรายงานสถิติของประชาชนและนักท่องเที่ยว แผนงานการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องจากกลุ่มงานธุรการโดยมีนักจัดการงานทั่วไป ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตบางกอกน้อย เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน และผู้อำนวยการสำนักงานเขตเป็นผู้ควบคุมในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่อาสาสมัครเป็นผู้ดูแลและเป็นผู้บรรยายนำชมเรื่องราวสิ่งของที่จัดแสดงแก่ประชาชน ภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อยเป็น 1 ใน 4 เขตนำร่องของโครงการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร โดยจัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2546 และต่อมาในปี 2554 จึงได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า โดยความร่วมมือของเจ้าอาวาสวัดสุทธาวาส ประชาคมตรอกข้าวเม่าและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร แต่เดิมการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร กองวัฒนธรรม สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและวัฒนธรรม โดยมีหัวหน้ากลุ่มงานพิพิธภัณฑ์ หอศิลป์และประติมากรรม และนักวิชาการวัฒนธรรม เป็นผู้ดำเนินงาน ตั้งแต่การวางแผนงานกิจกรรม การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร การแลกเปลี่ยนทรัพยากรทางวัฒนธรรม การฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการของบประมาณ สนับสนุนโครงการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น แต่ต่อมาในปี 2558 สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว ได้โอนภารกิจทั้งหมดให้กับฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตบางกอกน้อยจึงเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานเพื่อความสะดวกรวดเร็วและลดขั้นตอนในการสั่งการ การจัดการของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้ง 2 แห่งประกอบด้วย

2.1. พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย จัดแสดงนิทรรศการภายในอาคารโรงเรียนสุวรรณาราม วิทยาลัย นำเสนอประวัติศาสตร์เรื่องเล่าผ่านภาพถ่ายและของจำลอง ชีวิตของผู้คนในอดีตที่ผูกพันกับสายน้ำ ภาพประวัติศาสตร์ 3 ยุค ได้แก่ ครั้งเสียกรุงศรีอยุธยา ชาวบ้านชาวกรุงเก่าได้อพยพหนีการรุกรานของพม่า จนหาถิ่นฐานใหม่ก่อร่างสร้างบ้านแปงเมืองริมน้ำเจ้าพระยา การกอบกู้เอกราชการของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชสถาปนาเมืองใหม่ และปราบดาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์ยุคกรุงธนบุรี พร้อมเรื่องราวของชาวบางกอกน้อยกับการประกอบอาชีพต่างๆ เช่น ทำเกษตรกรรม ทำสวนปลูกผลไม้ และเป็นแหล่งของช่างงานฝีมือ เช่น ช่างหล่อ ช่างปั้น ช่างเขียน ช่างวาดภาพ เป็นต้น โดยมีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์นำเสนอการบรรยาย จำนวน 2 คน

2.2. พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า จัดแสดงนิทรรศการใต้ศาลาการเปรียญภายในวัดสุทธาวาส นำเสนอประวัติของวัดสุทธาวาส เรื่องเล่าประวัติบ้านขุนนาง ขุนบำเรอ วรการ, ขุนชาลุมย์ชุกรม เป็นผู้มิบบทบาทในชุมชนตรอกข้าวเม่าสมัยรัชกาลที่ 5 การจัดแสดงวัตถุโบราณ ภาพวาด ของใช้ต่างๆ ซึ่งเป็นวัตถุของใช้จริงของชาวชุมชนตรอกข้าวเม่า เรื่องเล่าการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในชุมชนและการประกอบอาชีพทำขนมไทยโบราณ ได้แก่ ข้าวเม่าหมีโบราณ กระจยาสาทร ข้าวเหนียวแดง กาละแมม และการนำเสนอศิลปวัฒนธรรม รำไทน์ กิจกรรมยามว่างในสมัยจอมพล.พิบูลสงคราม ซึ่งปัจจุบันศิลปะการรำไทน์มีชื่อเสียงและมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น โดยมีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์นำเสนอการบรรยาย จำนวน 2 คน

3. การมีอิทธิพล (Influencing) การสั่งการ (Directing) สำนักงานเขตบางกอกน้อยรับภารกิจในการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจากสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว โดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตบางกอกน้อยแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อสรรหาผู้ที่สนใจเข้าร่วมเป็นคณะทำงานบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในการให้คำปรึกษา แนะนำ วางแผนการบริหารจัดการ พัฒนาส่งเสริมสนับสนุน สรรหางบประมาณ ประสานงานแลกเปลี่ยน สร้างความร่วมมือ การเผยแพร่วัฒนธรรม การจัดกิจกรรม และ

พิจารณาเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและงานด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของกรุงเทพมหานคร พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อยและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงบประมาณ กรุงเทพมหานครตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโครงการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กรุงเทพมหานครในปี 2546 จนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักจัดการงานทั่วไป (เดิมตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป) ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เป็นผู้ดำเนินการเขียนโครงการและเบิกจ่ายเงินงบประมาณโครงการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร

4. การควบคุม (Controlling) กรุงเทพมหานครโดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สั่งการให้สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว โดยนักวิชาการวัฒนธรรม เจ้าหน้าที่ของสำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ติดตามการรายงานสรุปยอดสถิติของประชาชน นักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยวจากฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตบางกอกน้อย โดยมีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้ง 2 แห่ง เป็นผู้จัดทำสรุปยอดจำนวนผู้ใช้บริการการเข้าชมและเข้าร่วมกิจกรรมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

แนวคิดการควบคุมของ Certo and Certo คือการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับผลงานของบุคลากรในองค์กรเพื่อนำมากำหนดเป็นมาตรฐานและเป็นตัวชี้วัดของผลงานพบว่า สำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ควบคุมและติดตามรายงานจำนวนของประชาชนที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้ง 2 แห่ง ในแต่ละเดือนเพื่อนำสถิติมาวิเคราะห์แผนงานในการบริหารจัดการ การรายงานผลการดำเนินงานโดยคิดจากสถิติของประชาชนที่เข้าชมเป็นหลัก นอกจากนี้จำนวนประชาชนยังเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการให้บริการศูนย์การเรียนรู้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และสถิติของผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ยังส่งผลกระทบต่อการทำงานของงบประมาณสนับสนุนโครงการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกับการให้บริการสาธารณะ

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยไม่แสวงหากำไร ตามคำจำกัดความของสภาการพิพิธภัณฑ์สถานระหว่างประเทศ หรือ ICOM (International Council of Museum) จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการแก่สังคม และเพื่อพัฒนาสังคม เปิดโอกาสให้สาธารณชนเข้าใช้บริการ โดยไม่มีค่าใช้จ่ายในการเก็บค่าเข้าชม พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำและดำเนินการในการรวบรวม สงวนรักษา สื่อสารเนื้อหา จัดแสดงนิทรรศการเพื่อให้ประชาชนเข้ามาศึกษา ค้นคว้าเรื่องราวของชุมชนในด้านต่างๆ แสดงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำนาน รวมทั้งเป็นแหล่งสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประธานชุมชนและประชาชนเขตบางกอกน้อยคือ เข้ามามีบทบาทต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนตระหนักเห็นคุณค่าและความเป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ การให้ความร่วมมือความเป็นจิตอาสาของชุมชนในเรื่องของการรักษาความสะอาดปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนตรอก ซอยพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว ประชาชนนอกพื้นที่ และการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมตามโครงการด้านต่างๆ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้ง 2 แห่ง สามารถให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและประเมินความพึงพอใจต่อการจัดแสดงนิทรรศการภายในพิพิธภัณฑ์รวมถึงการปฏิบัติงานการให้บริการของเจ้าหน้าที่ได้ และเพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงการให้บริการต่อไป

ถึงแม้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร ไม่มีนโยบายในการเก็บค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์และพิพิธภัณฑ์มิใช่องค์กรที่แสวงหากำไร แต่งบประมาณที่ได้รับในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นค่อนข้างน้อยและมีจำกัด พิพิธภัณฑ์โดยความเห็นชอบของประธานชุมชนจึงได้จัดทำผู้รับบริจาคเงินจากนักท่องเที่ยว ประชาชน ที่มีจิตศรัทธา เพื่อนำเงินส่วนนี้มาปรับปรุงพัฒนา ซ่อมแซมและเป็นค่าสาธารณูปโภคต่างๆ ภายในพิพิธภัณฑ์ โดยเจ้าหน้าที่อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์มีหน้าที่ดูแลเงินบริจาคจัดทำรายงานและสรุปจำนวนเงินที่ได้รับบริจาคให้สำนักงานเขตทราบ

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อยและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า เปิดให้บริการต่อสาธารณชน โดยเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยประชาชนที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์จะสามารถแสดงความคิดเห็นและประเมินความพึงพอใจได้ ดังนั้นวัตถุประสงค์และ

นโยบายของกรุงเทพมหานครจึงสอดคล้องกับแนวคิดของ Denhardt and Denhardt (อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2561, หน้า 93) ที่อธิบายว่า “การบริการสาธารณะแนวใหม่มีลักษณะสำคัญประกอบด้วย Public interest หมายถึง ผลประโยชน์สาธารณะ การตัดสินใจเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนและการตัดสินใจต้องทำเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ Serving หมายถึง การตกลงร่วมกัน เป็นการสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างผลประโยชน์ของเอกชนและชุมชนในการจัดการสาธารณะประโยชน์ และDemocratic Theory หมายถึง การบริหารงานแบบประชาธิปไตย การบริหารภาครัฐ ต้องมีวิธีการการให้บริการที่หลากหลาย มีความเสมอภาคและยุติธรรม รวมทั้งการมองในแง่บวก ประชาชนสามารถวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ของรัฐได้”

การนำเสนอปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนย่านบางกอกน้อย

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า กรุงเทพมหานคร จัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม การบอกเล่าเรื่องราวตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ รวมทั้งการจำลองสิ่งของ โบราณวัตถุ งานหัตถกรรม และภาพถ่ายในอดีต เล่าเรื่องวิถีชีวิตของผู้คนชุมชนย่านบางกอกน้อย ในอดีตซึ่งเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตนั้นชาวบ้านใช้ชีวิตกันแบบเรียบง่าย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน เนื่องจากพื้นที่บางกอกน้อยติดริมแม่น้ำเจ้าพระยาทำให้ดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกพืชผักต่างๆ และผลไม้ บางครอบครัวประกอบอาชีพช่างปั้น ช่างหล่อ ช่างเขียน ช่างวาด ต่อมาจึงเป็นที่มาของช่างสิบหมู่ บางครอบครัวประกอบอาชีพทำขนมขาย เช่น ข้าวเหนียวแดง ข้าวเม่าโบราณ กาละแมงกระยาสาทร ซึ่งข้าวเม่าโบราณในชุมชนตรอกข้าวเม่ายังเป็นเสปียงเมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินตั้งทัพในการกอบกู้เอกราชที่ชุมชนบ้านข้าวเม่า วิถีชีวิตของชุมชนมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายได้ผ่านกาลเวลาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน ชาวชุมชนบางกอกน้อยก็ยังใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายเศรษฐกิจพอเพียง มีผลิตภัณฑ์ของดีของชุมชน ได้แก่ ข้าวเหนียวโบราณ มะตูมเชื่อม เป็นสินค้า OTOP ของเขตบางกอกน้อย ซึ่งวิถีชีวิตของชาวบางกอกน้อยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันยังสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชทานให้แก่ประชาชนชาวไทย พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์ให้ราษฎรได้อยู่ดีกินดี ในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของทางสายกลาง และการใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาทด้วยความพอเพียง

นโยบายกรุงเทพมหานครว่าด้วยพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกับการนำไปปฏิบัติ

นโยบายและโครงการจากรัฐบาล หรือจากกรุงเทพมหานคร สำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวได้ประสานงานให้สำนักงานเขตบางกอกน้อยเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งนโยบายและโครงการ กรุงเทพมหานครมีเป้าหมายที่จะพัฒนาให้กรุงเทพมหานครเป็นมหานครแห่งคุณภาพที่ดีและมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีความพร้อมในการรองรับการเข้าเยี่ยมชมของประชาชน นักท่องเที่ยว และผู้สนใจทั่วไป ทั้งด้านกายภาพและองค์ความรู้ ปัจจุบันสำนักงานเขตบางกอกน้อยมีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จำนวน 2 แห่ง คือ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า

การนำนโยบายและโครงการมาปฏิบัติได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายภาคประชาชน เครือข่ายภาคเอกชน บริษัท ห้าง ร้าน สื่อรายการโทรทัศน์ ความร่วมมือจากเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบการประสานงาน องค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนทรัพยากร ประชาชนทั้งนอกพื้นที่และในพื้นที่ได้นำวัตถุดิบของมาบริจาค การจัดส่งในพิพิธภัณฑ์ เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ดำเนินการโดยจัดแสดงเป็นหมวดหมู่ และติดรายชื่อของประชาชนที่บริจาควัตถุสิ่งของ การประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมผ่านทาง Facebook การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และวัฒนธรรมผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว และเว็บไซต์เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยกรุงเทพมหานครรับนโยบายและโครงการจากรัฐบาล หรือโครงการและนโยบายที่เกิดขึ้นตามแผนยุทธศาสตร์ของกรุงเทพมหานครโดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ พันธกิจ วิสัยทัศน์ เพื่อให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองแห่งวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ มีศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่น จึงได้เกิดโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นขึ้นเมื่อ พ.ศ.2546 จำนวน 4 แห่งเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นนำร่อง 4 เขต ได้แก่ เขตบางรัก เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางกอกน้อย และเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครมีคำสั่งให้สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ควบคุมดูแลและสั่งการให้กองวัฒนธรรมมีหน้าที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู

บำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ความเป็นไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม และการจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมแก่ประชาชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์เด็ก หอศิลป์ การส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในทุกกระดับ โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น ดำเนินงานเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนส่งเสริมการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรทางวัฒนธรรม

ปัจจุบันกรุงเทพมหานครปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการเพื่อให้ภารกิจงานเป็นไปด้วยความสะดวก มีการประสานงานที่รวดเร็วขึ้นจึงได้ยุบกองวัฒนธรรมและกองการท่องเที่ยว นำหน่วยงาน 2 กองรวมกันยกระดับเป็นสำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว มีหน้าที่ดูแล และรับผิดชอบงานด้านบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม การจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์เด็ก หอศิลป์ และจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร การให้บริการข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยดำเนินการร่วมกับภาคประชาชน สำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวโอนภารกิจในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ให้สำนักงานเขตที่มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นตั้งอยู่ในพื้นที่เขตการปกครองเป็นผู้รับผิดชอบบริหารจัดการ รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 25 แห่ง พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร และภารกิจในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ทั้ง 2 แห่ง เป็นอำนาจหน้าที่หลักและความรับผิดชอบ ซึ่งอยู่ในความดูแลของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

ดังนั้นเมื่อเกิดโครงการและนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานส่งเสริมวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่ได้รับจากสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร สำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจึงประสานงานกับฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ ของแต่ละสำนักงานเขตให้เป็นผู้ดำเนินการและรายงานผลการจัดกิจกรรมตามโครงการและนโยบาย ตลอดจนติดตามจำนวนของนักท่องเที่ยว ประชาชนที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อรายงานตามสายการบังคับบัญชาตามลำดับ

การจัดการให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อยเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่สำคัญให้กับนักเรียน นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชน เรื่องราวในพิพิธภัณฑ์ช่วยส่งเสริมให้เยาวชนใช้ความคิด วิเคราะห์ ใช้เหตุผล พิจารณาสภาพแวดล้อมทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน สร้างทัศนคติที่ดี ให้ความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริง และฝึกทักษะในการศึกษาค้นคว้าวิจัย โดยมีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์เป็นผู้ให้ข้อมูลในการเรียนรู้

การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น สำนักงานสำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ สำนักงานเขตบางกอกน้อย ได้จัดให้บุคลากรปฏิบัติงานด้านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษ การใช้สื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ และการจัดแสดงนิทรรศการภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อรองรับการให้บริการแก่ประชาชน นักท่องเที่ยว และผู้สนใจทั่วไปรวมถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การฝึกอบรมจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้บุคลากรนำความรู้จากการเข้ารับการฝึกอบรม สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย

การจัดแสดงนิทรรศการภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ประเพณีของท้องถิ่น มีการจัดแสดงภาพเล่าเรื่องในอดีต โบราณวัตถุ จัดไว้เป็นหมวดหมู่ มีลำดับขั้นตอนเล่าเรื่องประวัติของบุคคลสำคัญและความเป็นมาในแต่ละยุคสมัยตลอดจนวิถีชีวิตของชาวชุมชนย่านบางกอกน้อย การประกอบอาชีพต่างๆ และการจัดกิจกรรมทั้งภายในพิพิธภัณฑ์และนอกพิพิธภัณฑ์ เช่น กิจกรรมเดินทอดน่อง ท่องวัฒนธรรม การเดินเท้าเล่าเรื่อง การสาธิตทำขนมไทยโบราณ เช่น ข้าวเม่าหมี่โบราณ กาละแม

กระยาสาทร ข้าวเหนียวแดง ซึ่งในปัจจุบันหาชมได้ยาก วัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังเยาวชน ประชาชน เกิดความภาคภูมิใจ รู้สึกหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความมีอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของชาติ

การวิเคราะห์ Swot เพื่อทำแผนกลยุทธ์

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อยและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า กรุงเทพมหานครได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้ง 2 แห่ง เพื่อให้พิพิธภัณฑ์ยังคงอยู่และเป็นแหล่งเรียนรู้คลังปัญญาที่สำคัญแก่เยาวชนต่อไป ดังนั้นการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง (Swot Analysis) จึงเป็นอีกหนึ่งเทคนิคของการบริหาร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า เป็นการนำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในพิพิธภัณฑ์นำมาจัดทำแผนกลยุทธ์ และนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงาน การบริหารจัดการประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย

ตาราง 1. ผลการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นบางกอกน้อย

สภาพแวดล้อมภายในจุดแข็ง (Strength)	สภาพแวดล้อมภายในจุดอ่อน (Weakness)	สภาพแวดล้อมภายนอกโอกาส (Opportunity)	สภาพแวดล้อมภายนอกอุปสรรค/ภัยคุกคาม (Threat)
1.การจัดแสดงนิทรรศการเรื่องราวภายในพิพิธภัณฑ์เป็นที่สนใจแก่ประชาชน	1. การจัดสถานที่อยู่ในสถานศึกษา ไม่กว้างขวาง	1.เผยแพร่จุดเริ่มต้นของวิถีชีวิตชุมชนย่านบางกอกน้อย เรื่องราวต่าง ๆ	1. งบประมาณในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีจำกัด
2.เป็นเส้นทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร	2. การจัดแสดงนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์เป็นของจำลอง	2.เผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรม	2. ความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนในท้องถิ่น
3.การประชาสัมพันธ์เผยแพร่โดยเว็บไซต์ของสำนักงานวัฒนธรรมฯ และสำนักงานเขต	3. ไม่มีสื่อเทคโนโลยีในการจัดนิทรรศการ	3.สินค้า otop ได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติ เช่น ชนลงหิน	3. การเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยครั้งทำให้นโยบายและกิจกรรมต่างๆ ไม่ขับเคลื่อน
4.เปิดบริการให้เข้าชมโดยไม่มีค่าใช้จ่าย	4. ป้ายประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ไม่ชัดเจน	4.ได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ	4. ขาดการสนับสนุนจากรัฐบาลในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์อย่างจริงจัง
5. เจ้าหน้าที่อาสาสมัครมีความรู้และบรรยายเรื่องราวที่น่าสนใจ	5. บุคลากรในพิพิธภัณฑ์ไม่มีความมั่นคงในอาชีพ เพราะเป็นเพียงลูกจ้างรายวัน	5.เป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป	

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า

ตาราง 1. ผลการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า

สภาพแวดล้อมภายใน	สภาพแวดล้อมภายใน	สภาพแวดล้อมภายนอก	สภาพแวดล้อมภายนอก
------------------	------------------	-------------------	-------------------

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)	โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค/ภัยคุกคาม (Threat)
1. การจัดนิทรรศการเรื่องราวภายในพิพิธภัณฑ์ จัดแสดงด้วยวัตถุสิ่งของจริง สามารถจับต้องได้	1. การจัดสถานที่อยู่ในวัดทางเข้าพิพิธภัณฑ์แคบลึกลับ	1. เผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ต่างๆ	1. งบประมาณในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีจำกัด
2. เป็นเส้นทางสำคัญของการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร	2. ไม่มีสื่อเทคโนโลยีจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์	2. ผู้ประกอบการให้ความสนใจผลิตภัณฑ์ข้าวเม่า	2. ความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนในท้องถิ่น
3. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่โดยเว็บไซต์ของสำนักงานวัฒนธรรมฯ และสำนักงานเขต	3. บุคลากรในพิพิธภัณฑ์ไม่มีความมั่นคงในอาชีพ เพราะเป็นเพียงลูกจ้างรายวัน	3. การให้การสนับสนุนจากชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน	3. เปลี่ยนผู้บริหารบ่อยครั้ง ทำให้นโยบายและกิจกรรมต่างๆ ไม่ขับเคลื่อน
4. จัดกิจกรรมบ่อย ได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างดี		4. การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากต่างชาติ	4. ขาดการสนับสนุนจากรัฐบาลในส่วนของการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างจริงจัง
5. เปิดให้บริการให้เข้าชมโดยไม่มีค่าใช้จ่าย		5. เป็นแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป	

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ของพิพิธภัณฑ์ทั้ง 2 แห่ง ได้นำผลการวิเคราะห์มากำหนดกลยุทธ์ในการบริหารพิพิธภัณฑ์ได้ดังนี้

1. โครงการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร ไม่มีนโยบายการเก็บค่าเข้าชม วัตถุประสงค์เพื่อให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีหน้าที่การให้บริการสาธารณะในเรื่ององค์ความรู้ ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นโดยไม่แสวงหากำไร ตามคำจำกัดความของสภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างประเทศ หรือ ICOM (International Council of Museum) จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการแก่สังคม คำจำกัดความของ ICOM และนโยบายกรุงเทพมหานครสอดคล้องกับทฤษฎีของ พงศ์สิทธิ์ ศรีสมทรัพย์ (อ้างถึงใน วรชยา ศิริวัฒน์, 2561, หน้า 4) ได้อธิบายว่า “องค์การที่ไม่แสวงหากำไร (Non – Profit Organization) องค์การประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการประชาชน บริการสังคมเป็นสินค้าหรือบริการสาธารณะ (Public Goods)”

2. การจัดแสดงนิทรรศการเล่าเรื่อง

2.1. พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อยจัดแสดงภายในอาคารโรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม นำเสนอเรื่องเล่าในรูปแบบของวิชาการโดยการจัดแสดงภาพถ่ายและภาพจำลองเหตุการณ์ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา การกอบกู้เอกราช การสถาปนากรุงธนบุรี จนถึงยุคกรุงรัตนโกสินทร์ การจัดแสดงวัตถุสิ่งของจำลองทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่บอกเล่าเรื่องราวการใช้ชีวิตของผู้คนในอดีต วัตถุประสงค์ในการจัดแสดงเพื่อให้เยาวชน ประชาชน เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจความมีเอกราชของชาติ และความเสียสละของบรรพชน

2.2. พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่าจัดแสดงได้ศาลาการเปรียญภายในวัดสุทธาวาส นำเสนอเรื่องเล่าในรูปแบบพิพิธภัณฑ์แบบมีชีวิต การจัดแสดงโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ สิ่งของต่างๆ ที่จัดแสดงเป็นของจริงทั้งหมด โดยวัตถุบางชิ้นผู้เข้าชมสามารถสัมผัสและหยิบจับขึ้นมาดูได้ การจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ยังสื่อให้เห็น

ภาพการประกอบอาชีพการทำขนมไทยโบราณ การใช้ชีวิตของผู้คนในชุมชนตรอกข้าวเม่า วัตถุประสงค์ในการจัดแสดงเพื่อให้เยาวชน ประชาชน เกิดความรู้สึกรักภาคภูมิใจความมีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของท้องถิ่น การนำความรู้จากอดีตมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ

2.3. การจัดกิจกรรมตามโครงการ เช่น การเดินเท้าเล่าเรื่อง เดินทอดน่อง ท่องวัฒนธรรม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ และการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง กิจกรรมตามโครงการเป็นกระบวนการหนึ่งที่อยู่ในแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการด้านพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ เป็นการถ่ายทอดความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ และเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชน ประชาชน หันมาให้ความสำคัญและตระหนักถึงความเป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นร่วมกัน

2.4. สำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม จัดทำแผ่นพับ 2 ภาษา ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากต่างชาติ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ประกาศทางเว็บไซต์และประชาสัมพันธ์ผ่านทาง Facebook เผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ของดีในชุมชนส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งมหานคร

2.5. กรุงเทพมหานครจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ค่าใช้จ่าย สาธารณูปโภค รวมทั้งค่าจ้างเจ้าหน้าที่อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า การจัดฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์เพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ เป็นการขับเคลื่อนให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายของกรุงเทพมหานคร

3. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

สำนักงานเขตบางกอกน้อยและสำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว วางแผนจัดกิจกรรม การดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า วัตถุประสงค์เพื่อให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นการส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม โดยหน่วยงานภาครัฐร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชน หน่วยงานเอกชนเข้าร่วมกิจกรรมศึกษาดูงาน

4. การควบคุมประเมินผลกลยุทธ์

สำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว มีหน้าที่ให้คำแนะนำ ปรึกษาปัญหาอุปสรรคต่างๆ เพื่อนำปัญหาอุปสรรคมาปรับปรุงในการบริหารจัดการ และประสานงานกับฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตบางกอกน้อย ติดตามและสั่งการฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ รายงานผลการจัดกิจกรรมตามโครงการและนโยบาย ตลอดจนติดตามเพื่อสรุปยอดสถิติจำนวนของนักท่องเที่ยว ประชาชนที่เข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า เพื่อรายงานผลการดำเนินงาน การบริหารจัดการ ตามสายการบังคับบัญชาตามลำดับ

กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการที่ให้ทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์โดย ปรัชญา ชูมนานเสียว (2561, หน้า 1) รวบรวมกระบวนการในการบริหารเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน เพื่อผลการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้ง 2 แห่ง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเชิงกลยุทธ์ เป็นวิเคราะห์ SWOT การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อยทั้ง 2 แห่ง เป็นการนำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในพิพิธภัณฑ์นำมาจัดทำแผนกลยุทธ์

2. การกำหนดกลยุทธ์ เป็นการกำหนดแผนงาน เช่น การจัดสรรงบประมาณ การจัดนิทรรศการ การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบจัดทำแผ่นพับ การประกาศลงเว็บไซต์และ Facebook การใช้เทคโนโลยีสื่อสารสนเทศต่างๆ ตลอดจนการจัดฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์เพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้

3. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เป็นการนำแผนงานของสำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว สำนักงานเขตบางกอกน้อย การดำเนินการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ นำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลของการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย พันธกิจ วิสัยทัศน์ของกรุงเทพมหานคร

4. การควบคุมประเมินผลกลยุทธ์ เป็นการกำหนดแนวทางหรือวิถีทางในการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อให้การจัดกิจกรรม การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการกำหนดแนวทางหรือทิศทางในการดำเนินงานนั้น ผู้บริหารสำนักงานเขตบางกอกน้อย และสำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจำเป็นต้องวิเคราะห์และประเมินผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย เพื่อจัดทำแผนงานดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุดและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในขณะที่เดียวกันพิพิธภัณฑ์ลูฟร์ ประเทศฝรั่งเศส พิพิธภัณฑ์ชั้นนำระดับโลก มีการจัดการเชิงกลยุทธ์ กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ โดยวิสัยทัศน์ของลูฟร์คือ พิพิธภัณฑ์มรดกโลกที่โดดเด่น พิพิธภัณฑ์ลูฟร์เป็นองค์กรที่เก่าแก่ที่มุ่งก้าวไปสู่อนาคต การกำหนดแผนงานแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนมีนโยบายด้วยการให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เข้ามาเป็นพันธมิตรโดยพิพิธภัณฑ์ลูฟร์เปิดโอกาสให้นิตบุคคล ประชาชน และองค์กรต่างๆ สนับสนุนโครงการผ่านทางกองทุนลูฟร์ จุดเน้นยุทธศาสตร์ของพิพิธภัณฑ์ลูฟร์คือ การจัดแสดงงานสะสม งานศิลปะของยุคโบราณ และงานศิลปะอิสลาม เนื่องจากพิพิธภัณฑ์ลูฟร์เป็นสถานที่เก็บรวบรวมโบราณวัตถุของพระราชวงศ์ฝรั่งเศสและเป็นพระราชวังพร้อมมีประวัติศาสตร์อย่างยาวนาน การประชาสัมพันธ์ของลูฟร์ เผยแพร่โดยสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโซเชียลมีเดีย ตลอดจนการจัดการกิจกรรมทั้งภายในและนอกประเทศ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เข้าชมด้วย พิพิธภัณฑ์ลูฟร์เล็งเห็นว่าวัฒนธรรมและอารยธรรมเป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญจึงได้มีการจัดนิทรรศการขึ้นในประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย สิงคโปร์ แคนาดา (เกตุขพรรณ คำพุ่ม, หน้า 79, ม.ป.ป.)

จะเห็นได้ว่าพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย หรือแม้กระทั่งพิพิธภัณฑ์ลูฟร์ พิพิธภัณฑ์ชั้นนำของโลก มีการดำเนินงานโดยการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นหลัก เพื่อให้พิพิธภัณฑ์เป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียงพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญให้กับผู้ที่เข้าใช้บริการ และการดำเนินงานที่เป็นไปตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ซึ่งการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ได้สอดคล้องกับแนวคิดของ Pearec II and Robinson (อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2561, หน้า 32) ได้อธิบายว่า “การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) หมายถึง วิธีการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามพันธกิจ ปรัชญา เป้าหมายขององค์กร การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและขีดความสามารถขององค์กร การวิเคราะห์ทางเลือก การกำหนดแผนระยะยาว การพัฒนาแผนปฏิบัติประจำปี การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติและการประเมินกลยุทธ์องค์กร”

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ค้นพบดังกล่าวข้างต้น มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ภายใต้แนวคิดแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม กรุงเทพมหานครดำเนินโครงการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จำนวน 25 แห่ง โดยสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว โอนภารกิจการบริหารจัดการให้สำนักงานเขตที่มีพิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่ในเขตปกครองของพื้นที่รับผิดชอบ และสั่งการให้สำนักงานวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ติดต่อบริษัทเอกชนให้คำแนะนำปรึกษา และติดตามการรายงานสถิติจำนวนผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานครจากสำนักงานเขต ปัจจุบันสำนักงานเขตบางกอกน้อย มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จำนวน 2 แห่ง คือ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย จัดแสดงนิทรรศการภายในอาคารโรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า ผู้อำนวยการสำนักงานเขตบางกอกน้อยมีอำนาจหน้าที่สั่งการให้ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ดำเนินการในเรื่องการของบประมาณ สนับสนุนการจัดกิจกรรม ค่าใช้จ่ายค่าสาธารณูปโภค การดำเนินการสรรหาคัดเลือกเจ้าหน้าที่อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแห่งละ 2 คน การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและการจัดทำแผนพับ 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและอังกฤษ การแนะนำการให้คำปรึกษาเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และการจัดประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านเว็บไซต์และทาง Facebook และการสนับสนุนให้ประชาชนตระหนักและเห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชน การบริหารจัดการของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้ง 2 แห่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ รั้งสรรค์ ประเสริฐศรี (อ้างถึงใน วรัชยา ศิริวัฒน์, 2561, หน้า 4) ให้ความหมาย

องค์การว่า “การรวมกลุ่มของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีการกำหนดโครงสร้างในการปฏิบัติงาน และมีการประสานงานร่วมกัน โดยมีการบริหารจัดการทรัพยากร เช่น ทรัพยากรมนุษย์(Human Resource) งบประมาณ (Monetary) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) และเทคโนโลยี (Technology) การนำการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันได้แก่ การคืนคุณค่าสู่สังคม การจัดหาบริการที่เป็นประโยชน์ ต่อสังคม การผลิตสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพ ซึ่งจะทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ” และสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของ สุจารีย์ จรัสด้วง (2552) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง *การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร* ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร เบื้องต้นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานครได้รับการวางแผนงานและกำหนดนโยบายโดยสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว แต่ภายหลังจากการโอนภารกิจในการดำเนินงานให้สำนักงานเขตของแต่ละพื้นที่ปกครองเป็นผู้บริหารจัดการและกำหนดแผนในการดำเนินงาน การบริหารจัดการของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร ภายในพื้นที่ฝั่งพระนคร ได้แก่ เขตวังทองหลาง และเขตพญาไท ยังคงยึดรูปแบบและกรอบแนวทางการบริหารจัดการจากสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว เป็นสำคัญ

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเฒ่า ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการอาคารสถานที่การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ เช่น พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อยจัดแสดงนิทรรศการภายในอาคารของโรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม ซึ่งเป็นสถานศึกษาและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเฒ่าจัดแสดงใต้ศาลาการเปรียญภายในวัดสุทธาวาส ป้ายแสดงการมีตัวตนของสถานที่ ไม่มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการจัดแสดงวัตถุสิ่งของภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เนื่องจากนโยบายโครงการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นไม่ใช่ในนโยบายหลักของกรุงเทพมหานคร นโยบายเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม เป็นเพียงการสื่อเรื่องราวทางองค์ความรู้ไม่ใช่การสื่อเรื่องราวด้านการใช้ชีวิต ดังนั้นนโยบายการให้ความสำคัญจึงน้อย ส่งผลให้การของงบประมาณสนับสนุนทำได้ยาก รวมถึงเจ้าหน้าที่อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์ไม่มีความมั่นคงในอาชีพเนื่องจากได้รับค่าจ้างในการดูแลพิพิธภัณฑ์เป็นรายวัน การเปลี่ยนผู้บริหารกรุงเทพมหานครบ่อยครั้งทำให้โครงการและนโยบายต่างๆ ไม่ต่อเนื่องหรือล่าช้า มีผลกระทบต่อบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทำให้ระบบงานไม่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด ประชาชนในท้องถิ่นยังไม่ตระหนักถึงความ เป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และการให้การสนับสนุนจากภาคเอกชน ประชาชน ยังไม่มากการดำเนินกิจกรรมบางครั้งจึงไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ปัญหาอุปสรรคของการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อยและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเฒ่า สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของ ปฐมพร สงวนแก้ว (2557) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง *การจัดการพิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก* ผลการศึกษาพบว่า ภายใต้การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ชาวบางกอกของกรุงเทพมหานครส่งผลดีทำให้พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอกได้รับงบประมาณสนับสนุนด้านการจ้างบุคลากรและค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค และมีงบประมาณสำหรับบริหารจัดการซึ่งเป็นสิ่งที่ดีและสำคัญต่อการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ฯ แต่ต่อมาได้ถูกตัดงบประมาณในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา การบริหารงาน การเบิกจ่ายงบประมาณตามระบบราชการและที่สำคัญสำนักงานเขตบางรักยังไม่ตระหนักและเข้าใจถึงงานพิพิธภัณฑ์เท่าที่ควร เนื่องจากภารกิจของเขตบางรักมีมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ นवलลอบ พิงพรม (2551) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง *การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ศิลปะ : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์* ผลการศึกษาพบว่า พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ได้มีการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานในด้านต่างๆ มาตามลำดับ ซึ่งเป็นไปค่อนข้างล่าช้าเนื่องจากปัญหา ระบบการบริหารภายในด้านงบประมาณดำเนินการที่มีจำกัด บุคลากรไม่เพียงพอ อารีญา บุญทวี (2556) ได้วิจัย เรื่อง *การพัฒนาการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านของตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม* ผลการวิจัยพบว่า จุดอ่อน คือ ขาดบุคลากรที่ให้บริการ ได้แก่ ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ภัณฑารักษ์ การจัดเก็บข้อมูลยังไม่เป็นระบบ และยังขาดการประชาสัมพันธ์ อุปสรรค คือ ขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ ระบบการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ยังไม่มีคณะบุคลากรให้บริการนำชมพิพิธภัณฑ์ และมนัญญา นवलศรี (2552) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง *แนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่ง*

เรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ บุคลากรไม่มีความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น แต่การให้บริการของเจ้าหน้าที่และอัยยาศยตีพร้อมต้อนรับประชาชนทั้งชาวไทยและต่างชาติ มีผู้สนใจเข้าชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นน้อยขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมที่จัดไม่มีความหลากหลาย รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นยังขาดความร่วมมือของประชาชนในชุมชนเนื่องจากคนในชุมชนยังไม่ตระหนักถึงคุณค่าและความเป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรท้องถิ่นยังขาดการดูแลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างจริงจัง ผู้บริหารกรุงเทพมหานครควรมีวิสัยทัศน์ เช่น การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย การสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารพิพิธภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ให้สำคัญของแหล่งเรียนรู้แก่ประชาชนในชุมชน เป็นการสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้มากขึ้น ควรมีการประเมินผลและติดตามผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ความสำเร็จของการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้ง 2 แห่งคือ มีจุดเด่นทำให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางโดยผู้วิจัยพบว่า เรื่องราวของการจัดแสดงนิทรรศการภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อยและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า เป็นแหล่งเรียนรู้ไว้ให้บริการแก่สาธารณชนโดยไม่มีค่าใช้จ่ายในการเก็บค่าเข้าชม มีการประเมินผลความพึงพอใจต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ และการนำเสนอผลงานทางวิชาการเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ ประวัติบุคคลสำคัญของย่านบางกอกน้อย วิถีชีวิตผู้คนในอดีต ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นผ่านภาพถ่ายและสิ่งของจำลองทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ การหล่อพระพุทธรูปจำลอง พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนตรอกข้าวเม่า นำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของชุมชน การจัดแสดงเรื่องเล่าเน้นการจัดแสดงสิ่งของต่างๆ ที่เป็นของจริง ซึ่งวัตถุที่จัดแสดงบางชิ้นสามารถจับต้องได้ การจัดกิจกรรมพิเศษในวันสำคัญทั้งในและนอกพิพิธภัณฑ์ โดยมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในพื้นที่นอกพื้นที่ บริษัท ห้างร้าน สื่อรายการโทรทัศน์ และได้รับความสนใจจากประชาชนและนักท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่เขตบางกอกน้อยเป็นเส้นทางที่น่าสนใจเส้นทางหนึ่งของกรุงเทพมหานคร เพราะมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และมีสถานที่สำคัญๆ ทางประวัติศาสตร์มากมาย อาทิ วัดสุวรรณาราม วัดระฆังโฆสิตาราม วังหลัง ร.พ.ศิริราช สถานีรถไฟบางกอกน้อยซึ่งในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ทหารญี่ปุ่นใช้เป็นฐานที่ตั้งการบัญชาการ วิทยากรนำชมและเจ้าหน้าที่อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์ถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้อย่างประทับใจแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม และเขตบางกอกน้อยมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นสินค้า OTOP ของดีของชุมชน เช่น ชันลงหิน ข้าวเม่าโบราณ มะตูมเชื่อม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผู้วิจัยขอเสนอการปรับปรุงแก้ไขเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่เยาวชน ประชาชน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางวัฒนธรรม ดังนี้

1. รัฐบาลควรให้การสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างจริงจังโดยการให้งบประมาณสนับสนุนร่วมกับองค์กรส่วนท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาขับเคลื่อนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ
2. ด้วยพฤติกรรมของคนไทยมักไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ประเพณีศิลปวัฒนธรรม รัฐบาลจึงควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้เยาวชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เช่น สนับสนุนกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ งานประเพณีต่างๆ ตั้งแต่ระดับประเทศ จนถึงระดับจังหวัด ท้องถิ่น ชุมชน
3. การจัดนิทรรศการให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม ควรสนับสนุนการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อรองรับยุคการเปลี่ยนแปลงไทยแลนด์ 4.0
4. หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมสนับสนุนภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จูงใจในเรื่องต่างๆ เช่น การจัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย การให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้เห็นคุณค่าของการมีพิพิธภัณฑ์แหล่งเรียนรู้ของชุมชน

5. การประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทาง โดยการอัพเดทข้อมูลข่าวสารใหม่ๆอย่างต่อเนื่อง และการให้ความสำคัญในเรื่องเส้นทางเพื่อเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพื่อให้มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางและเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

6. การจัดการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ทักษะต่างๆ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทั้ง 2 แห่ง

7. การแก้ไขข้อกฎหมายในเรื่อง อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้ได้รับการบรรจุเป็นลูกจ้างประจำหรือข้าราชการ เพื่อให้ได้รับเงินเดือนประจำและเป็นการสร้างขวัญกำลังใจความมีอาชีพที่มั่นคงของบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม, กรมศิลปากร, สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. (2546). *นามานุกรม พิพิธภัณฑ์สถานในประเทศไทย ภาคเหนือ (เล่ม 2)*, (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เซเวน พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด. เกตุขพรรณ์ คำพูน. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของ พิพิธภัณฑ์ : กรณีศึกษาสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติและพิพิธภัณฑ์ต่างประเทศ, (ม.ป.ป.)
- นวลลออ พึ่งพรหม. (2551). *การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ศิลปะ : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์*. วิทยานิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยาลัยนวัตกรรม.
- ปฐมพร สงวนแก้ว. (2557). *การจัดการพิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก*. วิทยานิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. ค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2561, จาก <http://www.thapra.lib.su.ac.th>
- ปรัชญา ชุมนาสีเยว. (2561). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหาร PAD 6202 การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- มนัญญา นวลศรี. (2552). *แนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต*. วิทยานิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา.
- วรรษยา ศิริวัฒน์. (2561). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหาร PAD 6201 องค์การและนวัตกรรมในองค์การ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2561ก). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหาร PAD 6202 การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2561ข). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหาร PAD 6201 องค์การและนวัตกรรมในองค์การ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- สมลักษณ์ เจริญพจน์ และคณะ. (2550). *คู่มือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น*, (พิมพ์ครั้งที่ 3). บริษัท กราฟิค ฟอรัมแมท (ไทยแลนด์) จำกัด
- สุจารีย์ จรัสดวง. (2552). *การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ การศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม. ค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2561, จาก <http://digi.library.tu.ac.th/thesis>
- สุมาลี สังข์ศรี และคณะ. (2548). *รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : พิพิธภัณฑ์*, (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- อารีญา บุญทวี. (2556). *การพัฒนาการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านของตำบลเทพราช อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. โครงการวิจัยขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพื้นที่. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2561, จาก <http://www.culture.ru.ac.th>